

केन्द्रीय विद्यालय संगठनम् :पटना संभाग-

द्वितीय संकलनात्मकं मूल्यांकनम्

कक्षा -सप्तम्

संस्कृतम्

समय सार्द्धहोराद्वयम् -

-:पूर्णांक60

नाम क्रमाङ्कः

खण्डः दिनाङ्कः

केवलं परीक्षकस्य कृते-

क	ख	ग	घ	योगः
06	10	20	24	60

हस्ताक्षरं वीक्षकस्य

हस्ताक्षरं परीक्षकस्य

अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति-

खण्डः क 06 --- अपठितावबोधनम् -अङ्काः

खण्डः ख 10 --- रचनात्मकं कार्यम् -अङ्काः

खण्डः ग अनुप्रयुक्त - व्याकरणम् 20 ---अङ्काः

खण्डः घ 24 --- पठितावबोधनम् -अङ्काः

निर्देशाः -

1. उत्तराणि अस्यामेव पुस्तिकायां निर्दिष्टस्थाने लेखितव्यानि।
2. अन्यत्र कुत्रापि लिखितेभ्यः उत्तरेभ्यः अङ्काः न प्रदास्यन्
3. अक्षराणि सुस्पष्टाणि भवितव्यानि।
4. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति ।

1. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा यथानिर्देशं उत्तरत -

आदिकाव्यं रामायणं मम प्रियपुस्तकं अस्ति । भगवतो मर्यादपुरुषोत्तमस्य श्रीरामचन्द्रस्य पावनं चरितं रामायणे प्राप्यते । अस्य लेखकः महर्षि वाल्मीकिः आसीत् । तस्य रचना “ आदिकाव्यं ” इति वेदविदुषां मतम् । अतएव ‘ वाल्मीकिः ’ आसीत् आदिकविः । रामायणम् अनुष्टुप् छन्दसि लिखितम् । अस्मिन् सप्त काण्डानि सन्ति ।

I) एकपदेन उत्तरत - (1/2 x 2 = 1) यगद

i) रामायणे कस्य चरितं प्राप्यते ?

ii) आदिकाव्यं किं कथ्यते ?

II) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (2 x 2 = 4)

i) रामायणे कति काण्डानि सन्ति ?

ii) रामायणम् कस्मिन् छन्दसि लिखितम् ?

III) भाषिक कार्यम् - (1/2 x 2 = 1)

निर्देशानुसारम् उत्तरत -

i) “ पावनम् चरितम् ” इत्यस्य विशेषणं पदं लिखत ।

क) चरितम् ख) काण्डं ग) पावनम् घ) सुन्दरम्

ii) ‘ आसीत् ’ इत्यस्य बहुवचनान्त रूपं लिखत ।

क) आसनम् ख) आस्ताम् ग) आस्तम् घ) अस्ति

खण्ड ‘ ख ’ रचनात्मकं कार्यम् - 10 अङ्काः

2. मञ्जूषातः उचितं पदम् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - (1/2 x 8 = 4)

विद्या, विद्वान्, विना, गुरुणां, विनयम्, नरः, गुप्तं, सर्वधनप्रधानम्

विद्या _____ ददाति । विद्या नरस्य रूपम् अधिकं करोति । विद्या _____ गुरुः अस्ति ।

विद्या _____ धनम् अस्ति । विद्या _____ नरः पशुतुल्यः अस्ति । विदेशे अपि _____

पूज्यते । विद्यायाः वहवः लाभाः सन्ति । विद्यावान् _____ सभायां प्रतिष्ठां प्राप्नोति ।
_____ सर्वविधस्य सुखस्य साधनं अस्ति । विद्याधनं _____ अस्ति ।

3. चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषातः पदानि च प्रयुज्य त्रीणि वाक्यानि रचयत - (2x3=6)

खगाः, विकसन्ति, कमलानि, उदेति, क्रीडन्ति, डयन्ते, सूर्यः, चित्रपतङ्गाः, कूजन्ति, बालाः

क) _____
ख) _____
ग) _____

खण्ड - ग - अनुप्रयुक्त व्याकरण - 20 अङ्काः

4. उदाहरणं अनुसारं पदानां विभक्ति वचनं लिखत (1/2x8=4)

पदानि	विभक्तिः	वचनं
यथा संस्कृते:	षष्ठी	एकवचनं
गतिः	_____	_____
नीतिम	_____	_____
सूक्तयः	_____	_____
शान्त्या	_____	_____

5. उदाहरणं अनुसारं धातुनां रिक्तस्थानानि पूरयत - (1/2x8=4)

पुरुषः एकवचनं द्विवचनं बहुवचनं

लटलकारे	प्रथम पुरुषः	पठति	पठतः	पठन्ति
	प्रथम पुरुषः	गच्छति	_____	_____
लृटलकारे	मध्यम पुरुषः	गमिष्यसि	गमिष्यथः	गमिष्यथ
	मध्यम पुरुषः	_____	धाविष्यथः	_____
	मध्यम पुरुषः	_____	_____	हसिष्यथ
लङ्गलकारे	उतम् पुरुषः	अहसम्	अहसाव	अहसाम
	उतम् पुरुषः	अलिखम्	_____	_____

6. कोष्ठकात् समुचितं पदम् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - ($1/2 \times 8 = 4$)

- क) _____ नमः । (हरिं / हरये)
- ख) _____ परितः कृषिक्षेत्राणि सन्ति । (ग्रामस्य / ग्रामं)
- ग) _____ उपरि अभिनेता अभिनयं करोति । (मन्त्रस्य / मन्त्रं)
- घ) _____ उभयतः पुत्रौ स्तः । (पितरं / पितुः)
- ङ) _____ बालिका मधुरं गायति । (एकम् / एका)
- च) _____ कृषकाः कृषिकर्माणि कुर्वन्ति । (चत्वारः / चतस्रः)
- छ) _____ पत्राणि सुन्दराणि सन्ति । (ते / तानि)
- ज) वयम् संस्कृतम् _____ । (अपठन् / अपठाम)

7. मज्जूषातः क्रियापदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - ($1/2 \times 8 = 4$)

करिष्यामि, गमिष्यति, अनयत, पतिष्यति, स्फोटपिष्यति, त्रोटयति, पठति , पठन्ति

- क) काष्ठकुटः चञ्चवा गजस्य नयने _____ ।
- ख) मार्गे स्थितः अहमपि शब्दं _____ ।
- ग) तृषातः गजः जलाशयं _____ ।
- घ) गजः गर्ते _____ ।
- ङ) काष्ठकुटः तां मक्षिकायाः समीपं _____ ।
- च) गजः शुण्डेन वृक्ष शाखाः _____ ।
- छ) छात्राः _____ ।

ज) छात्र: _____ |

8. मज्जूषातः अङ्कानाम् कृते पदानि चिनुत - ($1/2 \times 8 = 4$)

चत्वारिंशत् , सप्तविंशतिः, एकत्रिंशत्, पञ्चाशत्, अष्टाविंशतिः, त्रिंशत्, चतुर्विंशतिः, एकादशः

28 _____

11 _____

30 _____

24 _____

27 _____

40 _____

31 _____

50 _____

खण्ड - घ पठित अवबोधनं - 24 अङ्काः

9. अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानां उत्तराणि यथा निर्देशं लिखत - (4 अङ्काः)

न चौरहार्यम् न च राजहार्यम् |

न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि |

व्यये कृते वर्धते एव नित्यं

विद्याधनं सर्वधनप्रधानं ||

I) एकपदेन उत्तरत - ($1/2 \times 2 = 1$)

i) चौरहार्यम् किं न अस्ति ?

ii) भारकारि किं न अस्ति ?

II) पूर्णवाक्येन उत्तरत - ($2 \times 1 = 2$)

विद्याधनं कीदृशं अस्ति ?

III) यथानिर्देशम् उत्तरत - ($1/2 \times 2 = 1$)

i) “ व्यये कृते वर्धते ” इत्यत्र क्रिया पदं लिखत | _____

क) कृते ख) वर्धते ग) व्यये घ) शून्यं

ii) “ वर्धते ” इत्यस्य बहुवचनान्तरूपं लिखत | _____

क) वर्धन्ते ख) वर्धध्वे ग) वर्धामहे घ) वर्धावहे

10. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधरितानां प्रश्नानां उत्तराणि यथा निर्देशं लिखतः - (4 अङ्काः)

विश्वस्य उपलब्धासु भाषासु संस्कृतभाषा प्रचीनतमा भाषास्ति । भाषेयं अनेकासाम् भाषाणां जननी मता । प्रचीनयोः ज्ञानविज्ञानयोः निधिः अस्यां सुरक्षितः । संस्कृतस्य महत्वविषये केनापि कथितम् - “भारतस्य प्रतिष्ठे द्वे संस्कृतं संस्कृतिस्तथा । “

i) एकपदेन उत्तरत - $(1/2 \times 2 = 1)$

ii) विश्वस्य प्राचीनतमा भाषा का अस्ति ?

iii) ज्ञानविज्ञानयोः निधिः कस्यां भाषायां सुरक्षितः ?

ii) पूर्णवाक्येन उत्तरत - $(2 \times 1 = 2)$

भारतस्य प्रतिष्ठे के स्तः ?

iii) यथानिर्देशम् उत्तरत - $(1/2 \times 2 = 1)$

i) ‘प्राचीनतमा’ इत्यत्र का प्रत्ययः ?

क) तमा ख) तमप् ग) आ घ) मप्

ii) ‘ अस्याम् ’ इत्यत्र काः विभक्तिः?

क) प्रथमा ख) तृतीया ग) सप्तमी घ) द्वितीया

11. श्लोकांशान् योजयत - $(1 \times 4 = 4)$

क)

विद्याराजसु पूज्यते न हि धनम्

केयूराः न विभूषयन्ति पुरुषम्

सत्कारायातनम् कुलस्य महिमा

वाण्येका समलंकरोति पुरुषम्

क)

ख)

हारा न चन्द्रोज्ज्वलाः

विद्या-विहीनः पशुः

या संस्कृता धार्यते

रत्नैः विना भूषणं

ख)

12. रेखान्कित पदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत - (1 x 4 = 4)

क) अनारिकायाः प्रश्नैः सर्वेषां बुद्धिः चक्रवत् भ्रमति ।

_____ ?

ख) मन्त्री सेतोः उद्घाटनार्थं आगच्छति ।

_____ ?

ग) कर्मकराः सेतोः निर्माणं कुर्वन्ति ।

_____ ?

घ) पर्वतेभ्यः प्रस्तराणि आनीय सेतोः निर्माणं भवति ।

_____ ?

13. अधोलिखितेषु घटनाक्रमानुसारम् वाक्यानि पुनः लेखनियानि - (1 x 4 = 4)

क) कर्मकराः प्रस्तराणि पर्वतेभ्यः आनयन्ति ।

ख) प्रजाः सर्वकाराय देशस्य विकासार्थं धनं यच्छन्ति।

ग) मन्त्री सेतोः उद्घाटनार्थं आगच्छति ।

घ) अनारिकायाः महती जिज्ञासा वर्तते ।

14 . मज्जूषातः समानार्थक पदानि चित्वा लिखत - (1/2 x 8 = 4)

परस्य , दुःखं, आत्मानं , बाधितः, परिवारः , संपन्नं , व्यक्त्वा , संपूर्णं

स्वकीयं _____

अवरुद्धः _____

कुटुम्बकम् _____

अन्यस्य _____

अपहाय _____

समृधं _____

कष्टं _____

निखिले _____
